

Mitä luit lapsena, Georges?

Haddock ja Tintti Rakkham Punaisen aarteessa.

Ville Hänninen

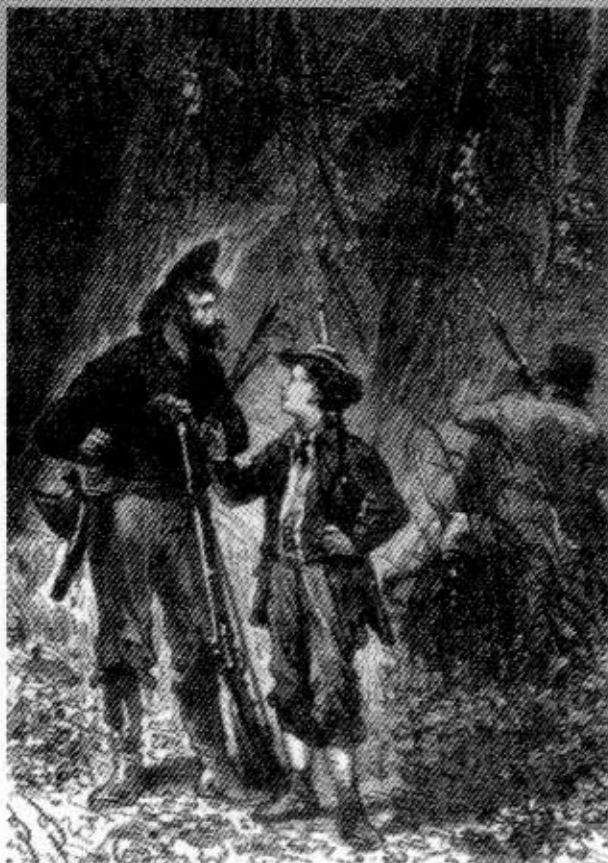
Marraskuussa 1998 ilmestynyt kirja Tintin chez Jules Verne nostatti myrskyn vesilasissa. Kirjassa Jean-Paul Tomasi ja Michel Deligne esittelevät löytämiään yhtäläisyyksiä Jules Vernen kirjojen ja Hergén sarjakuvien välillä.

Kirja sai aikaan melkoisesti keskustelua. Esimerkiksi ranskalaisella

Tintti-sähköpostilistalla mielipiteet aaltoilivat laidasta laitaan. Jotkut jopa vannonivat, että Hergé ei olisi koskaan edes lukenut Verneä.

Georges Remi alias Hergé (1907-1983) on ollut kuolemansa jälkeen lukuisien kirjojen aiheena. Tunnettuja teoksia Tintti-piireissä ovat esimerkiksi Huibrecht Van Opstaalin Trage RG, Numa Sadoulin Entretien avec Hergé ja Pierre Assoulinen Hergé. Tomasin ja Delignen mukaan Tintti-kirjallisuus on kuitenkin laajuudestaan huolimatta jättänyt tutkimatta Jules Vernen ja Hergén yhteyksiä.

Ranskalainen Jules Verne (1828-1905) on eräs aikakautensa kuuluisimmista kirjailijoista, yksi sci-fin esi-isisistä. Vernen äärimmäisen laajaan tuotantoon kuuluvat esimerkiksi klassikot Maailman ympäri 80 päivässä, Matka maan keskipisteeseen ja Salaperäinen saari. Koska Verne oli aikanaan erittäin tunnettu, Hergé on - vastakkaisista väit-

Harbert ja Pencroft.

teistä huolimatta - varmasti luenut häneltä kirjan jos toisenkin. Numa Sadoulin Entretien avec Hergé -kirjassa taiteilija itse vastasi kysymykseen lapsuuden vaikuttajistaan: "Verne, epäilemättä."

Yhtäläisyyksiä henkilöahmoissa

Yhteyksiä Vemen ja Hergén välille löytyy henkilöahmojen osalta viljalti. Kirjoittajat ovat onnistuneet kaivamaan lähes jokaisen Tintti-hahmon taustalta esikuvia ja monet pienet piirteet hahmojen olemuksessa tai luonteessa muistuttavat aika tavalla Vernen kirjoista löytyviä hahmoja.

1. Kiinalaisen koettelemukset -kirjassa esiintyvät poliisietsiivät Craig ja Fry, jotka Kiinassa ollessaan pukeutuvat valepukuun näyttäväkseen "paikallisilta", käyttäytyvät kuin siamilaiset kaksoiset ja puhuvat jatkamalla aina aisapa-

rinsa lausetta. Mainitsiko joku Dupontin ja Dupondin?

2. Salaperäinen saari -kirjassa insinööri Cyrus Smithillä on aisaparinaan urhea koira Top. Tintti Afrikassa -albumissa Milou taistelee alligaattorin kanssa, samoin Top. Top kohtaa myös boa-käärmeen, aivan kuten Milou Mustan saaren salaisuuden lehtiversiossa.

3. Samaisessa Vernen opuksessa esiintyy myös puhdasotsainen nuorukainen, Harbert Brown. Hän ei ole aikuinen, ei liioin enää lapsi. Hän on paitsi älykäs ja mielikuvituksekas, myös uskollinen ystävä. Hän on koska tahansa valmis uhrautumaan ystäviensä puolesta, jos tarve vaatii. Kirjoittajien mieleen tämä tuo elävästi itse sankarimme, Tintin.

4. Vernen kirjassa Hector Servadacin avaruusmatka esiintyy professori Palmyrin Rosette. Rosette on fyysisiltä ja henkisiltä piirteiltään kuten Teophilus Tuhatkaunokin, pääläelta kaljuuntuva, pieniä silmälasia pitävä huippuälykäs, hieman hajamielinen tiedemies.

5. Jo aiemmin mainitussa Salaperäinen saari kirjassa on myös parrakas, väkijuomiin mieltynyt merimies Pencroft. Pencroft on luonteeltaan särmikäs ja kiroilee reippaasti varsinaisia litanioita silloin kuin siltä tuntuu.

6. Hämmästyttävä on myös Salaperäinen tähti -albumin sivuhenkilö, tohtori Schultze Jenan yliopistosta. Kyseinen Schultze esiintyy nimittäin myös Vernen kirjassa Begumin miljoonat, tällä kertaa tosin professorina... Herrat ovat molemmat samannimisiä ja akateemisella uralla. He ovat myös hyvin samannäköisiä.

Yhtäläisyyksiä tarinoissa ja tapahtumissa

Yhtäläisyydet Vernen ja Hergen välillä eivät eivät Tomasi & Delignen mukaan jää vain henkilöhahmojen tasolle. Myös juonirakenteet ja tapahtumat ovat monin paikoin samankaltaisia.

Tekijöiden mukaan verneläiset vaikutteet ovat Hergellä vahvimmissaan alkupään Tinteissä, albumeissa Tintti Afrikassa, Tintti Amerikassa, Faaraon sikaarit ja Sininen Lootus. Niihin ovat vaikuttaneet (samassa järjestyksessä) teokset Viisi viikkoa ilmapallossa/Haaksirikkoiset ilmapurjehujat/Kaksi vuotta saarella/Saaren salaisuus, Maapallon ympäri 80 päivässä ja Kiinalaisen koettelemukset.

Esimerkiksi Salaperäinen saari -sarjassa on antilooppijahteja, uhkaavia leijonia, takaa-ajoon äityviä sarvikuonoja ja kuolleita elefanteja, jotka ovat kuvitusta myöten samankaltaisia kuin Tintti Afrikassa -albumissa.

Vastaavasti Faaraon sikaarit -albumissa Tintti

tekee monimutkaisen reitin maasta toiseen, hyvin pitkälle Maailman ympäri 80 päivässä -kirjan tapaan. Albumissa on myös sankaria vainoavia leijonaita ja norsullaratsastuskohtauksia, jotka tuovat mieleen Passepartoutin ja Phileas Foggin vastaavat koettelemukset Vernen klassikkoromaanissa.

Vernen vaikutus on kuitenkin ulottunut 30-luvun Tinttejä pidemmälle. Tomasi & Deligne löytävät albumeista kovasti samanoloisia ja näköisiä jättäläisisiä (Salaperäinen taitti/Matka Maan keskipisteeseen), aarteen uppoamispaikan kertovia dokumentteja (Rakham Punaisen aarre/Kapteeni Grantin lapset) ja sekstanttiaan soittileviä kap-

teenoja (Rakham Punaisen aarre/Kapteeni Nemo -trilogia).

Ja tietysti on selvää, että Tintti-albumikaksikko Päämääränä kuu ja Kuun kamaralla tuovat mieleen Vernen kirjat Maasta kuuuhun ja Kuun ympäri. Molemmilla taiteilijoillahan päähenkilöt tekevät retken tutkimattomalle maaperälle, Kuuuhun. Kumpikin kuvaa retken valmistelua pitkään ja hartaasti ja matkan ylle kasaantuu tukku ongelmia. Ja yhteisiä yksityiskohtia riittää: kun kuuraketti on lähössä, Tuhatkauno heilauttaa hattuaan väkijoukkoille - aivan kuten Vernelläkin! Samaten kuvat kuun pinnanmuodostumista ja kuualuksen ulkopuolella painottomana vellovasta

Haddockista tuovat kirjoittajien mieleen etsimättä Vernen kirjojen kuvitusten.

Nostakaa katseenne mikroskoopista, kilttos!

Välillä yhteensattumat Tintti-albumien ja Vernen henkilöhahmojen ja juonenkänteiden kanssa ovat yksinkertaisesti häkellyttäviä, liiankin häkellyttäviä ollakseen sattumia. Herrat Tomasi ja Deligne ovat käsittämättömällä pilkkutarkkuudella onnistuneet haravoimaan läpi jokaisen Vernen viihdevan-kin yksityiskohdan. Mutta entä sitten?

Tomasi ja Deligne ovat tehneet pe-

rusvirheen: he ovat jäljittäneet Tinttien yhteyksiä yhtein ainoaan aikansa kirjailijaan ja hänen tuotantonsa. Biologin ja kirjastonhoitajan sääntillisyydellä ja tarkkuudella he ovat luokitelleet löydöksensä ja ryhmitelleet ne tarkoin. Hetkeksikään ei kuitenkaan olla pysähtynyt pohtimaan ihmistä laajemmin, asettamaan sitä kontekstiinsa.

Tintin Chez Jules Verne jää yksityiskohtien keräämisen tasolle, tutkimukseksi sitä ei voi kutsua. Asiallinen, laaja-alainen työ, jolla olisi muutakin kuin viitsikästä kuriositeettiä, pohtisi 1800-luvun lopun ja 1900-luvun alun seikkailukirjallisuuden lajityyppiä ja sille ominaisia piirteitä. Se sitoisi sen ai-

kansa teollisuusyhteiskuntaan ja yhteiskunnallisiin oloihin. Se ymmärtäisi, että lajityyppi on yhtä tekijää suurempi olento: kokonainen konventioiden kimppu, joka vaikuttaa taustalla kaikkiin, niin taiteilijoihin kuin heidän yleisönsä. Yksittäisiä vernejä ja hergejä tärkeämpää on tavoittaa ajan henki ja sen kerromallit ja pohtia, miksi ne ovat olleet sellaisia kuin ovat olleet.

Mestarien osa on ankea. Heidän jokainen jalanjälkensä etsitään, tutkitaan ja punnitaan. Kaikki, mitä olet nuoruudessa tehnyt tai jättänyt tekemättä on alttiina kuolemanjälkeiselle pengonnalle. Ja jos olet erehtynyt lukemaan kirjoja, joiden juonenkänteet, rakenteet tai hahmot ovat jääneet kummittelemaan alitajunnassa, varros vaan! Perässäsi juoksevat kylkiäiset tutkijat, jotka kertovat jälkikäteen, mitä tuli tehtyä.

Jean-Paul Tomasi ja Michel Deligne:
Tintin Chez Jules Verne
LEFRANCO, 1998

Kaksi Schultzia Jenasta.

Etsivät Craig ja Fry.

Professori Rosette Hector Servadac'n avaruusmatkasta.

Professori Tuhatkauno suivaantuu vartijalle albumissa Päämääränä Kuu.

